

LIETUVOS
ADVOKATŪRA

Duomenys kaupiami Juridinių asmenų registre, kodas 300099149, Tilto g. 17, LT-01101 Vilnius, www.advokatura.lt
Tel. +370 5 262 4546, faks. +370 5 212 1859, el. p. la@advokatura.lt, a. s. SEB bankas LT877044060001030612

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

2020-04-15 Nr. 526

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO 3.51, 3.53, 3.61, 3.64, 3.66, 3.67, 3.73, 3.77, 3.79, 3.85, 3.103, 3.140, 3.144 IR 5.7 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, KODEKSO PAPILDYMO 3.54¹, 3.76¹, 3.115¹ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos advokatūra, susipažino su Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau - CK) 3.51, 3.53, 3.61, 3.64, 3.66, 3.67, 3.73, 3.77, 3.79, 3.85, 3.103, 3.140, 3.144 ir 5.7 straipsnių pakeitimo, kodekso papildymo 3.54¹, 3.76¹, 3.115¹ straipsniais įstatymo projektu (toliau - CK pakeitimo projektas) ir teikia pastabas dėl šio projekto.

Dėl CK pakeitimo projekto poreikio

Pagal Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo (toliau - TPI) 8 straipsnio 1 dalį, įstaigos teisėkūros iniciatyvas paskelbia Teisės aktų informacinėje sistemoje, nurodydamos siūlomo nustatyti naujo ar keičiamo galiojančio teisinio reguliavimo pagrindinius motyvus, teisės akto projekto rengimo priežastis ir tikslą. Taigi, teisės aktų projektai negali būti savitiksliai ir turi turėti priežastį bei tikslą. Aiškinamajame rašte nurodoma, kad CK pakeitimo projektą paskatino poreikis mažinti didelį teismų darbo krūvį. Tačiau iš skelbiamų Lietuvos teismų veiklos rezultatų matyti, kad tiek gautų, tiek išnagrinėtų bylų teismuose mažėja, o teismų darbo krūvio rodikliai rodo teismų darbo krūvio mažėjimą¹. Atsižvelgiant į tai, abejotina ar CK pakeitimo projektas yra pagrįstas svariomis priežastimis ir tikslais, nes jau dabar stebimas teismų darbo krūvio mažėjimas.

Dėl santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium patvirtinimo notarine tvarka

CK pakeitimo projektu siekiama įtvirtinti galimybę santuoką sutuoktinių bendru sutikimu nutraukti notarine tvarka, kai egzistuoja sutuoktinių bendru sutikimu santuokos nutraukimo teisme sąlygos (CK 3.51 str. 1 d. ir 2 d.) ir sutuoktiniai taip pat daugiau nei metus netvarko bendro ūkio, negyvena santuokinio gyvenimo ir neturi nepilnamečių vaikų. Taip pat, CK pakeitimo projektu siekiama įtvirtinti galimybę notarine tvarka patvirtinti gyvenimą skyriumi, jei sutuoktiniai neturi nepilnamečių vaikų. Manytina, kad šie CK pakeitimo projekto pakeitimai neatitinka tinkamo sutuoktinių ir jų kreditorių interesų užtikrinimo dėl žemiau nurodytų argumentų.

Dėl teisės į teismą

2001 m. liepos 1 d. įsigaliojęs Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas visais atvejais nustatė tik vieną santuokos nutraukimo ar gyvenimo skyriumi nustatymo procedūrą – teismo procesą. Įstatymų leidėjas pasirinkdamas tokią poziciją rėmėsi tuo, kad santuokos nutraukimas ar gyvenimo skyriumi nustatymas sukelia svarbių teisinių padarinių tiek sutuoktiniams, tiek tretiesiems asmenims (pvz. kreditoriams). Be to, į santuokos nutraukimą ar gyvenimą skyriumi teismo tvarka orientuoja tarptautiniai dokumentai ir Lietuvos tarptautiniai įsipareigojimai: pagal Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalį kiekvienas žmogus

¹ <https://www.teismai.lt/data/public/uploads/2020/03/teismai2020.pdf>

turi teisę, kad jo civilinių teisių ir pareigų klausimą spręstų nepriklausomas ir nešališkas teismas. Dėl šios priežasties santuokos nutraukimą ar gyvenimo skyriumį patvirtinimo procesą turi kontroliuoti teismas (V. Mikelėnas, Šeimos teisė. – Vilnius: Justitia, 2009, P. 231; Civilinio kodekso komentaras. Trečioji knyga. Šeimos teisė. Vilnius: Justitia, 2002. P. 110).

Dėl pareigos užtikrinti sutuoktinių interesus

Pagal siūlomą CK pakeitimo projektą, santuoka bendru sutuoktinių sutikimu nutraukiama arba gyvenimas skyriumį nustatomas notarine tvarka, jeigu sutuoktinių pateikta sutartis dėl santuokos nutraukimo pasekmių ar dėl gyvenimo skyriumį nustatymo iš esmės nepažeidžia vieno iš sutuoktinių teisių ir (ar) teisėtų interesų. Teismų praktikoje yra išaiškinta, kad sutarties sąlygos, kurioms esant galima konstatuoti vieno sutuoktinio teisių ir teisėtų interesų pažeidimą, yra tokie atvejai, kai sutarties sąlygomis ribojamos sutuoktinio turtinės teisės, pavyzdžiui, sutuoktiniui nepaskiriama santuokinio turto dalis ar paskiriama akivaizdžiai per maža jo dalis; tik vienas iš sutuoktinių įsipareigoja išlaikyti vaikus ir pan. (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005-11-14 nutartis c.b. Nr. 3K-3-575/2005). Taigi galima daryti prielaidą, kad jei notaras iš pateiktos sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių ar gyvenimo skyriumį nustatys minėtas aplinkybes, jis jos tvirtinti negalės. Tačiau tai tik pavyzdinis teismų praktikoje nurodytas aplinkybių, kurioms nustatyti reikalingas teismo procesas, sąrašas. Pavyzdžiui, sutarties sąlyga dėl santuokos nutraukimo pasekmių (analogiškai ir sutarties dėl gyvenimo skyriumį nustatymo), kurioje nustatytas vaikų išlaikymo dydis, teiktinas kiekvieno iš sutuoktinio, gali būti pripažinta iš esmės pažeidžianti vieno sutuoktinio teises ir teisėtus interesus tuo atveju, jei vienam iš sutuoktinių bus uždėta akivaizdžiai per didelė vaiko išlaikymo našta, visų pirma atsižvelgiant į vaiko interesus ir abiejų sutuoktinių gaunamas pajamas ir turimą turtą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005-11-14 nutartis c.b. Nr. 3K-3-575/2005; Panevėžio apygardos teismo 2018-06-11 nutartis c.b. 2A-420-544/2018). Taip pat, jei sutuoktinių turtas būtų dalinamas nelygiomis dalimis, tai nebūtinai reiškia vieno iš sutuoktinio interesų pažeidimą, nes CK 3.123 straipsnyje numatyta nukrypimo nuo turto lygių dalių principo galimybė susiklosčius atitinkamoms aplinkybėms, kurias santuokos nutraukimo ar gyvenimo skyriumį nustatymo bylose nustato teismas. Taigi jei vienam sutuoktiniui pagal sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių ar pagal sutartį dėl gyvenimo skyriumį nustatymo tektų didesnę turto dalis, ar vienam sutuoktiniui tektų pilnamečio vaiko išlaikymo (pagal CK pakeitimo projektą notaro tvirtinamose sutartyse dėl santuokos nutraukimo pasekmių ar dėl gyvenimo skyriumį nustatymo pilnamečio vaiko išlaikymo klausimas gali būti aptartas) didesnę dalis, tai nebūtinai reikštų vieno iš sutuoktinio interesų pažeidimą, todėl notaras be įrodymų rinkimo, tyrimo bei aplinkybių konstatavimo, kurį gali atlikti tik teismas, šiose situacijose gali nepagrįstai netvirtinti sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių ar gyvenimo skyriumį nustatymo.

Kita vertus, notaras gali nesivadovauti minėtomis pavyzdinėmis teismų praktikoje nurodytomis aplinkybėmis, kurios sudaro prielaidas konstatuoti vieno iš sutuoktinio interesų pažeidimą, ir nepaisydamas jų tvirtinti sutartį dėl santuokos nutraukimo ar sutartį dėl gyvenimo skyriumį nustatymo. Tačiau šiame kontekste svarbu pažymėti, jog teismas santuokos nutraukimo bylose privalo būti aktyviu (taip pat ir gyvenimo skyriumį nustatymo bylose), todėl turi teisę ir pareigą savo iniciatyva rinkti įrodymus, kuriais šalys nesiremia, jeigu, jo nuomone, tai yra būtina siekiant teisingai išspręsti bylą (CPK 376 straipsnis), tuo tarpu notaras neturi tokios teisės ir pareigos būti aktyviu arbitru. CK 3.53 straipsnio 3 dalis numato, kad teismas, savo sprendimu nutraukdamas santuoką, patvirtina ir sutuoktinių pateiktą sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių, kurioje sutuoktiniai, be kitų klausimų, turi aptarti savo turtines teises ir pareigas. Jeigu sutartis dėl santuokos nutraukimo pasekmių iš esmės pažeidžia vieno sutuoktinio teises ir teisėtus interesus, teismas sutarties netvirtina, o bylą dėl santuokos nutraukimo sustabdo, kol sutuoktiniai sudarys naują sutartį (CK 3.53 straipsnio 4 dalis). Sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių teisėtumo teisminė kontrolė įstatyme nustatyta siekiant užtikrinti sutuoktinių lygiateisiškumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005-11-14 nutartis c.b. Nr. 3K-3-575/2005; Panevėžio apygardos teismo 2018-06-11 nutartis c.b. 2A-420-544/2018). Pavyzdžiui, teismas, vertindamas sutarties teisėtumą, privalo žinoti, ar turtas dalijamas po lygiai, o jeigu jis sutuoktinių dalijamas nukrypus nuo lygių dalių principo, tai dėl kokių aplinkybių, ar jos atitinka įstatymo nustatytus kriterijus (CK

3.123 straipsnis) arba, kaip jau minėta, teismas turi įvertinti ar vienam iš sutuoktinių uždėta ne per didelė vaiko išlaikymo našta, visų pirma atsižvelgiant į vaiko interesus ir abiejų sutuoktinių gaunamas pajamas ir turimą turtą. Taigi jei notaras, kuris negali atlikti įrodymų tyrimo ir aplinkybių nustatymo, tvirtins sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių arba sutartį dėl gyvenimo skyrium nustatymo, nežinodamas, ar yra pagrindas nukrypti nuo turto lygių dalių principo, ar vienam sutuoktiniui uždėti didesnes prievolės nei kitam, tai notaras gali patvirtinti sutartį, kuria esmingai pažeidžiami vieno iš sutuoktinio interesai.

Be to, teismui yra laisvai prieinamas teismo bylų registras ir teismas pasitikrina ar neegzistuoja pas sutuoktinius kitos bylos, kreditoriai, įsipareigojimai ir pan., o notarams tokios teisės nėra suteiktos. Be to, teisių ir (ar) teisėtų interesų pažeidimo kvalifikavimas ir konstatavimas yra teismo teisė ir pareiga, o ne notaro funkcija ir kompetencija.

Kadangi notaras negali atlikti teismo funkcijų, įskaitant ir aktyvų dalyvavimą skyrybų ar gyvenimo skyriumi nustatymo procese, jis negali patikrinti aplinkybių, kurios patvirtintų arba paneigtų ar sutuoktiniai veda bendrą ūkį, ar gyvena kartu ar atskirai, kreditorių buvimą, sutuoktinio pasidalintų turto dalių dydžio ir/ar pasiskirstyto išlaikymo pilnamečiam vaikui pagrįstumą. Dėl to notaras neturi galimybių tinkamai įvertinti ar sutartis dėl santuokos nutraukimo pasekmių iš esmės pažeidžia vieno iš sutuoktinio interesus ar ne. Jei notaras minėtas aplinkybes tikrintų taip, kaip jas tikrina teismas, tai reikštų, kad notaras atlieka teismo funkciją. Be to, Lietuvoje notaras yra valstybės įgaliotas privatus asmuo. Lietuvoje notaras neskelbia jokių valstybės vardu sprendimų, tuo tarpu teismas sprendimus skelbia valstybės vardu.

Taip pat, pagal CPK 83 straipsnio 1 dalies 12 punktą, sutuoktiniams už santuokos nutraukimą sutartimi dėl santuokos nutraukimo pasekmių žyminis mokestis nėra mokamas. Tuo tarpu, CK projekto aiškinamajame rašte nurodyta, kad konkrečių veiksmų atlikimas pas notarą (pavyzdžiui, santuokos nutraukimas sutuoktinių bendru sutikimu notarine tvarka, gyvenimo skyrium patvirtinimas notarine tvarka) sąlygotų asmenų išlaidų padidėjimą, kadangi už atitinkamų notarinių veiksmų atlikimą būtų imamas teisės aktų nustatytas notaro atlyginimas.

Dėl sutuoktinių kreditorių interesų užtikrinimo

Sprendžiant klausimą dėl sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių ar klausimą dėl gyvenimo skyriumi nustatymo, būtina įvertinti, kokių padarinių, patvirtinus sutartį, atsiranda ar gali atsirasti ne tik sutuoktiniams, bet ir atskiriems asmenims, pvz., sutuoktinių kreditoriams (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. gegužės 22d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-354/2006).

Šiame kontekste pažymėtina, kad bendro turto padalijimo klausimą, be kitų privalomai sprendtinių santuokos nutraukimo padarinių, teismas turi išspręsti nepriklausomai nuo to, koku iš CK 3.49 straipsnio 2 dalyje nustatytų būdų nutraukiama santuoka (CK 3.53 straipsnio 3 dalis, 3.59 straipsnis, 3.62 straipsnio 3 dalis). Dalijant sutuoktinių bendrąją jungtinę nuosavybę, pagal byloje esančią medžiagą sudaromas sutuoktinių turto balansas, t. y. teismas pirmiausia nustato bendrą sutuoktinių turtą ir kiekvieno iš jų asmeninį turtą (CK 3.118 straipsnio 1 dalis). Šios normos prasme turto sąvoka apima tiek aktyvą (kilnojamieji ir nekilnojamieji daiktai, vertybiniai popieriai, pinigai, reikalavimo teisės, kitas materialus ir nematerialus turtas), tiek ir pasyvą (skoliniai įsipareigojimai kreditoriams). Kreditoriaus ir sutuoktinių santykiuose priklausomai nuo to, kokia prievolė atsiranda – asmeninė ar bendroji, kreditorius įgyja vieną arba du skolininkus, net ir tada, kai sandorį su kreditoriumi yra sudaręs vienas iš sutuoktinių. Sutuoktinių tarpusavio santykiuose prievolės kvalifikavimas yra reikšmingas, pavyzdžiui, asmenines sutuoktinių prievolės vykdant iš bendro turto (CK 3.115 straipsnis), padalijant turtą, kuris yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė (CK 3.118 straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-05-20 nutartis c.b. Nr. 3K-P-186/2010 ir kt.). Taigi akivaizdu, kad santuokos nutraukimo procese ar gyvenimo skyriumi nustatymo procese kreditoriai yra pagrįstai suinteresuoti tuo, kiek asmeninio turto turės ar kokia dalis bendrame turte priklausys skolininkui - vienam iš sutuoktinių bei tuo, ar sutuoktiniai yra bendraskoliai ar ne, nes nuo to priklauso galimybės patenkinti kreditorinius reikalavimus. Todėl, kreditorių teisių apsaugai skirtas CK 3.126 straipsnis, kurio 2 dalyje nustatyta, kad sutuoktinis, pareiškęs ieškinį dėl turto padalijimo, privalo pareikšime dėl ieškinio nurodyti jam žinomus bendrus sutuoktinių ar vieno iš jų kreditorius ir apie bylos iškėlimą jiems pranešti, nusiųsdamas jiems pareiškimo dėl ieškinio

kopiją. Pažymėtina, kad CK 3.126 straipsnio 2 dalies reikalavimų sutuoktiniai privalo laikytis nepriklausomai nuo to, kokių būdu nutraukiama santuoka, t. y. nepriklausomai nuo to, ar byla nagrinėjama ginčo teisenos ar ypatingosios teisenos tvarka (CPK 381 straipsnis). Tada kreditoriai savo ar teismo iniciatyva trauktini dalyvaujančiais asmenimis ir gali pačiame sutuoktinių turto ir prievolių nustatymo procese atstovauti savo interesams (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-05-20 nutartis c.b. Nr. 3K-P-186/2010; Panevėžio apygardos teismo 2014-05-12 nutartis c.b. 2A-377-544/2014; Kauno apygardos teismo 2019-01-10 nutartis c.b. Nr. e2A-112-230/2019).

Svarbu tai, kad nors sutuoktinių sutartis dėl santuokos nutraukimo padarinių yra jų tarpusavio suderintos valios išraiška, reiškianti, kad nėra sutuoktinių ginčo, teismas, prieš tvirtindamas tokią sutartį, turi pareigą patikrinti, ar ši sutartis yra teisėta ir nepažeidžia kieno nors kito teisių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr.3K-3-147/2014).

Taigi dabar galiojantis reglamentavimas nustato sutuoktinių kreditorių interesų apsaugą, sudarant galimybes jiems dalyvauti skyrybų ar gyvenimo skyriumi nustatymo procese ir teismui atsisakant tvirtinti sutuoktinių sutartis, kurios pažeidžia kreditorių interesus. CK pakeitimo projekte nėra numatyta dabar galiojančiam reguliavimui adekvačių kreditorių teisių užtikrinimo galimybių, o jei jos ir būtų, tai reikštų, kad santuoką sutuoktinių bendru sutikimu nutraukiantis ar gyvenimą skyriumi nustatantis notaras atliktų jau ne notarui, bet teismui būdingą funkciją - nustatinėtų sutuoktinių turto balansą ir sprestų dėl kreditorių teisių, o kilus kreditorių prieštaravimams sprestų teismui priskirtus ginčus.

Kadangi notaras neturi tokių galimybių kaip teismas ir dėl to negali užtikrinti kreditorių interesus skyrybų procese, tai gali paskatinti dažnesnius atvejus, kai sutuoktiniai, naudodamiesi galimybe išsiskirti notarine tvarka, fiktyviai nutraukinės santuokas, siekiant išvengti visų ar kokių nors konkrečių kreditorinių įsipareigojimų įvykdymo.

Be to pažymėtina, jog egzistuojanti Teismų sistema leidžia kiekvieną pirmos instancijos Teismo sprendimą apskusti apeliacine tvarka, o priėmus notarinę santuokos nutraukimą tampa nebeaišku, ar tokį notaro sprendimą prilyginsime teismo pirmos instancijos sprendimui ir šalys galės skusti apeliacinės instancijos teismui, ar iškreipiant visą Teismo sistemą apeliacine instancija taps pirmos instancijos teismas.

Dėl teismo leidimo sutuoktiniams, kurie turi nepilnamečių vaikų, sudaryti sandorį dėl šeimos turto

Dabar galiojantis CK numato, kad jeigu sutuoktiniai turi nepilnamečių vaikų, nekilnojamojo daikto, kuris yra šeimos turtas, sandoriams sudaryti būtinas teismo leidimas. CK pakeitimo projektu siūloma atsakyti šios teisės normos, vietoje jos įtvirtinant taisyklę, pagal kurią, nepilnamečių vaikų turintys sutuoktiniai privalo užtikrinti, kad dėl nekilnojamojo daikto, kuris yra šeimos turtas, sandorio, nepilnametis vaikas nebus paliktas be gyvenamojo būsto ir nebus pažeista jo teisė į gyvenimo sąlygas, būtinas fiziniam, protiniam, dvasiniam ir doroviniam vystymuisi užtikrinti.

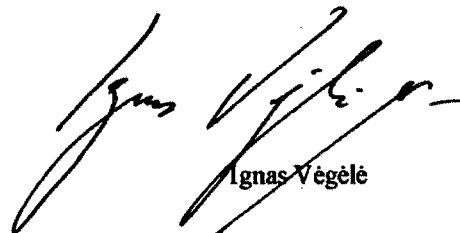
Šis pakeitimas CK pakeitimo projekto aiškinamajame rašte (toliau - Aiškinamasis raštas) iš esmės grindžiamas tuo, kad teismo leidimai sudaryti sandorį dėl šeimos turto yra paprasta ir gana formalinė procedūra. Aiškinamajame rašte abstrakčiai nurodoma, kad be teismo vaiko interesų apsaugą užtikrins įgyvendinta septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės inicijuota ambicinga vaiko teisių apsaugos sistemos reforma, nenurodant kaip konkrečiai būtų užkirstas kelias vaiko interesų pažeidimui, jei tėvai bandytų sudaryti sandorius dėl šeimos turto neužtikrinant vaiko interesų apsaugos. Šiuo aspektu, Aiškinamajame rašte nurodoma tik tiek, kad pagal galiojančią teisinę reguliavimą, jei vaiko interesai yra pažeidžiami, veiksmų gali imtis valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija ar prokuroras arba dėl to vaikas pats gali kreiptis į valstybinę vaiko teisių apsaugos instituciją, o nuo keturiolikos metų – ir į teismą. Manytina, kad šie Aiškinamajame rašte nurodyti argumentai neatitinka vaiko teisių apsaugos reikalavimų.

Pirmiausia pažymėtina, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau - CPK) 582 straipsnio 7 dalimi, teismas išimtinai rūpinasi vaiko interesais, kai sprendžiamas klausimas dėl leidimo perleisti nuosavybės teisę į šeimos turtą, šeimos turtą įkeisti ar kitaip suvaržyti teises į jį, nes gali reikalauti, kad pareiškėjas pateiktų įrodymus, patvirtinančius šeimos turtinę padėtį (pajamas, santaupas, kitą turtą, prievoles), duomenis apie perleidžiamą šeimos turtą,

duomenis iš valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos apie vaiko tėvus, taip pat būsimą sandorio preliminarįs sąlygas ir jo įvykdymo galimybes bei vaiko teisių apsaugos galimybes sandorio neįvykdymo atveju ir kitus įrodymus. Taigi akivaizdu, kad teismas tiria ir vertina įrodymus, kurie pagrįstų arba paneigtų vaiko interesų užtikrinimą, taip užkirsdamas kelią vaiko interesų pažeidimui. Todėl nesutiktina su Aiškinamojo rašto argumentu, kad teismo leidimai sudaryti sandorį dėl šeimos turto yra paprasta ir gana formali procedūra.

Šeimos turto teisinis režimas kaip institutas CK buvo įtvirtintas, visų pirma, siekiant apsaugoti nepilnamečių vaikų interesus. Šiam tikslui ir buvo sukurtas mechanizmas – teismo leidimo būtinybė, sudarant sandorį išimtinai tik dėl nekilnojamojo turto, kuris dažniausiai yra šeimos narių poreikių, įskaitant ir vaiko, tinkamo užtikrinimo prielaida, t.y. šeimos, tame tarpe ir vaiko, faktinė gyvenamoji patalpa (būstas). Taigi būtent teismui buvo deleguota teisė šios normos tikslo kokybiškam realizavimui užtikrinti. Šiame kontekste pažymėtina, kad CK 3.3. straipsnio 1 dalyje įtvirtintas prioritetingas vaiko teisių ir interesų apsaugos gynimo principas. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 3 straipsnio 1 dalis numato, kad, imantis bet kokių vaiką liečiančių veiksmų, nesvarbu ar tai darytų valstybinės, ar privačios įstaigos, užsiimančios socialiniu aprūpinimu, teismai, administracijos ar įstatymų leidimo institucijos, svarbiausia – vaiko interesai. Vienas iš tokių veiksmų yra valstybės pareiga užtikrinti vaiko teisę į gyvenamąsias patalpas (Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 15 straipsnis). Įstatymo leidėjui panaikinus teismo leidimą sudaryti sandorį dėl nekilnojamojo daikto, kuris yra šeimos turtas ir neįvedus jokio kito teisinio mechanizmo, kuris užkirstų kelią bent kuriam laikui vaikui likti be gyvenamojo būsto, prioritetingas vaiko teisių ir interesų apsauga nebūtų užtikrinta. Kitaip tariant, valstybė atsisakytų pasirūpinti vaiko teise į būstą dar iki šios teisės pažeidimo, dėl ko atsirastų reali galimybė tokiai vaiko būsenai, kai kažkurį laiką jo interesas į būstą būtų pažeidinėjamas iki tol kol ši teisė nebūtų užtikrinta. Tai pagrindžia aplinkybė, kad iš Aiškinamojo rašto neaišku, per kiek laiko ir kaip sureaguotų valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija ar prokuroras, jei vaikui nebūtų užtikrintas jo interesus atitinkantis būstas. Todėl nesutiktina, kad panaikinus pareigą gauti minėtą teismo leidimą vaiko interesai bus apsaugoti dabar galiojančios vaiko teisių apsaugos sistemos veikimu. Be to, dabar esama situacija kaip tik pavojinga vaiko teisei į būstą bei ypač dabar svarbi šios teisės užtikrinimo teisminė kontrolė, nes dėl pandemijos gali kilti ekonominė krizė, dėl kurios gali padaugėti rizikingų sandorių dėl šeimos turto.

Advokatų tarybos pirmininkas

Ignas Vėgėlė

Parengė: Dainius Antanaitis, tel. (8 5) 262 4546, el. paštas dainius.antanaitis@advokatura.lt
Vizavo: Mindaugas Kukaitis, tel. (8 5) 262 4546, el. paštas mindaugas.kukaitis@advokatura.lt